

REMISSYTTRANDE

2021-09-14

Dnr 0231/21

Er referens: A2021/01333

Arbetsmarknadsdepartementet

103 33 Stockholm

Remissyttrande över Grundläggande omställnings- och kompetensstöd – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden (Ds 2021:16)

Brottsförebyggande rådet (Brå) har fått rubricerade promemoria på remiss och har ingen erinran mot förslagen. Däremot vill Brå betona att utredningen troligen underskattat arbetet med kontroller för att säkerställa att arbetstagare inte omfattas av systemet på felaktiga grunder. Utredningen preciserar inte heller hur de systematiska kontrollerna som nämns ska genomföras. Kammarkollegiet, och en helt ny omställningsorganisation som placeras där, behöver uppjobba kontrollkompetens och genomföra det i tämligen omfattande, nya uppdrag. Brå menar också att de största riskerna inte rör förslagen i denna utredning, utan den nya omställningsorganisationens roll för att intyga förhållanden som leder till utbetalningar av omställningsstudiestöd (Ds 2021:18). I det följande diskuteras förslaget utifrån Brås kunskap om ekonomisk brottslighet och välfärdsbrott.

Brå delar utredningens bedömning om att riskerna totalt ändå är begränsade, samt att riskerna är större gällande de som kvalificerar sig in i systemet via arbetsgivarintyg än via inkomststoppgifter. Det innebär ett betydande manuellt arbete att kontrollera arbetsgivarintyg. Brå har i en tidigare studie visat hur grundläggande detta dokument är och på hur många *olika sätt* förfalskade eller manipulerade arbetsgivarintyg kan se ut (Brå 2015:8). Den nya omställningsorganisationen kommer hantera arbetstagare som kommer från icke- kollektivanslutna arbetsgivare, där rimligen den administrativa mognaden riskerar att vara lägre än bland anslutna arbetsgivare. Denna risk är särskilt stor när det gäller egenföretagare – där också kontrollmöjligheterna är sämre.

Vidare utgår utredningen från att månadsvisa inkomststoppgifter på individnivå hos Skatteverket är korrekta. Brås studier på ekobrottsområdet betonar att de uppgifter Skatteverket har är sådana individer och företag har lämnat dit (se t.ex. Brå 2011:7, Brå 2015:8). Det kan finnas incitament att överrapportera sin inkomst för att skapa kreditvärdighet för kreditbedrägerier, eller för att få bidrag och ersättningar på en högre nivå.

Slutligen kommer den nya omställningsorganisationen upphandla stödtjänster från fristående aktörer. Erfarenheter från Arbetsförmedlingens område illustrerar att det kan finnas betydande risker för fel, inte minst om de tjänster som efterfrågas är svåra att utföra. Bristen på studie- och yrkesvägledare i samhället talar för att seriösa fristående aktörer kan ha svårt att leverera tjänsten, vilket öppnar upp för oseriösa aktörer. Riskerna för att de efterfrågade tjänsterna inte går att upphandla bör enligt Brå genomgå en mer djupgående analys liksom frågan om vilka krav som bör ställas på en aktör för att erhålla statlig finansiering. Även en mer specifik analys behövs kring vilken typ av kontrollsystem och uppföljningar som den nya omställningsorganisationen behöver för att säkerställa att den inte öppnar upp för felaktiga utbetalningar. Det är viktigt med en medvetenhet om vilka utmaningar som finns och vilka metoder för kontroll som kan behövas i samband med att

ett system införs, inte i efterhand när rapporterna om fel strömmar in. Här borde även frågan tas upp om vilket informationsutbyte som bör ske gällande oseriösa aktörer – mellan omställningsorganisationer, Arbetsförmedlingen och andra aktörer med kunskap på området.

Detta yttrande avges av generaldirektör Kristina Svartz efter föredragning av biträdande enhetschef Johanna Skinnari. Vid den slutliga handläggningen har även HR-chef Linda Boström Melander och utredare Henrik Angerbrandt deltagit.

Kristina Svartz

Johanna Skinnari